

Sporttal az iskolai agresszió ellen

ANDRÁSNÉ TELEKI Judit

**Debreceni Egyetem, Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar,
Hajdúböszörmény**

telekij@ped.unideb.hu

Az agresszió, a gyengébbekkel szembeni erőteljes viselkedés, nem ismeretlen jelenség, más országok mellett Magyarország is küszködik ezzel a problémával. Az agresszió jelensége egyre gyakoribb, és egyre változatosabb formában jelenik meg, de a legnagyobb probléma, hogy egyre fiatalabb korosztályokat is érint. Az agresszió agressziót szül, amely ma már az iskolákban is egyre jellemzőbbé vált. A vizsgálat célja annak a feltárása, hogy a tanulók agresszív viselkedése mennyire fékezhető a rendszeres sporttevékenység által.

A vizsgálat, az iskolai agresszió különböző módozatai közül, csak a tanulók egymás elleni agressziójára terjedt ki. A vizsgálatban két fővárosi és városi, és egy kistelepülés iskolája vett részt. Alkalmazott módszerek, interjúk és esettanulmányok. A minta 14-16 éves önként jelentkező fiú tanulókból állt, akik, agresszív viselkedésűnek jellemezték magukat. A vizsgálatban részt vevők száma 17 fő (N=17) volt.

Az interjúk és az esettanulmányok által megismert tanulók többségénél, az agresszív viselkedés okai között a családi okok, családi problémák, körülmények, feszültségek, neveltetés, az elfojtott és felgyülemlett érzelmek szerepelnek. A vizsgálat eredménye megerősítette, hogy a felgyülemlett sérelmek okozta stressz, feszültség a sport által oldódik, fejlődik az önismeret, kialakul az érzelmi egyensúly. A rendszeresen végzett sporttevékenység eredményeként nemcsak a negatív (agresszív) viselkedés szignifikáns csökkenése tapasztalható, hanem az iskolai teljesítmény javulása is.

Az interjúk és esettanulmányok összefésülése alapján kapott eredmények azt igazolják, hogy a tanulók agresszív viselkedése sporttevékenységgel fékezhető. A rendszeresen végzett feszültségcsökkentő sporttevékenység, elősegíti a motorikus nyugtalanság leépítését. Az is bizonyítást nyert, hogy az iskolai agresszió megfékezése érdekében, az iskolának, több feltételnek is eleget kell tenni. Szükséges az iskola megfelelő hozzá állása, minél több, változatos sport-program szervezése, az iskolai sportfoglalkozások, sportkörök mellett diáksport egyesületek, sportklubok működtetése, a sporttevékenységre ösztönzés.

Bevezetés

Az elmúlt időszakban, hazánkban is eluralkodott az erőszak, és egyre növekvő tendenciát mutat a családi otthonokban, a közutakon, a munkahelyeken, de felerősödni látszik az iskolákban is. Az agresszióra való ösztönkésztetés velünk született, az életképesség feltétele, csak a megnyilvánulása lehet más módon, ezért ebben a folyamatban a családon kívül minden szociális környezetnek, de főleg az iskolának kiemelkedően fontos szerepe van.

Az iskolai agresszió

Bizonyára mindenki találkozott már az iskolai agresszió valamely formájával, hisz a tanulók egymás közötti verekedései, az iskolaudvaron zajló pofozkodások gyakori eseményei az iskolai életnek. Az agresszió, antiszociális viselkedés, a gyengébbekkel szembeni erőteljes fellépés, különböző módjai ismeretesek, így a tanuló - tanuló közötti, tanuló - pedagógus közötti, amely általában verbális, de néha fizikai bántalmazássá is fajul. Jellemző még a szülő - pedagógus közötti agresszió, vagy a szülői agresszió, a gyermekét bántalmazó tanulóval szemben. Felmérési adatok támasszák alá a tanulók körében megnyilvánuló 35,5%-ban erőteljes, 63,5 %-ban enyhe-közepes agressziót.

Az agresszív viselkedés okai között szerepelnek a családi okok, családi problémák, körülmények, feszültségek, neveltetés, az elfojtott és felgyülemlett érzelmek, mind olyan tényező, amely segíti az agresszív viselkedés kialakulását. A gyerekek érzékelik a családi és társadalmi feszültségeket, változásokat, ám segítség nélkül maguk nem tudják feldolgozni és értelmezni azokat. Az agresszió, külső, vagy belső akadály hatására, egyre gyakoribb problémaként jelenik meg az iskolában is, de nem csak az agresszió gyakorisága mutat növekvő tendenciát, hanem annak intenzitása is.

Az iskolai agresszió pedagógiai szempontból két változata ismeretes a szituatív és az időben elhúzódó agresszió (M. Nádasi, 2006:75). A szituatív agresszió sajátossága az átmenetiség, a hevesség, amikor a tanuló nem tud az agresszív indulatait uralkodni. Az iskoláskorban ellenséges indulatok halmozódnak fel a beilleszkedés, a tanulás miatt, és ez agresszív viselkedést eredményezhet, ekkor kezdődik a hazudozás, lopás szándékos formában is. Az agresszív viselkedéshez nemcsak az emberi ösztönök és a nagyobb fokú frusztráció vezethet, hanem kellene még egyéb (pl.: zaj, tömeg, meleg) környezeti tényezők is. A frusztráció és a stressz legtöbbször csak dühöt vált ki, ami nem egyenesen vezet tettelegességhez. Az iskolai agresszió másik csoportja, az időben

elhúzódó, tanulók közötti erőszak, amely során a tanuló támadja társait, félelmet kelt, csorbítsa társa önértékét, fájdalmat okoz, testileg árt neki, terrorizálja, vagyis megfossza szabadságától. Az agresszió e fajtája mögött a düh, a szándékos bántás már a megfontoltságon alapszik.

Természetesen az, hogy ki milyen családi háttérrel rendelkezik, arra is kihat, hogyan éli át az érzelmeket, de nem jelenti egyértelműen azt, hogy ő egy agresszív típus. A családon belüli fizikai, érzelmi bántalmazást elszenvedett tanulónak romlik a kapcsolata tanuló társaival, tanáraival, napjai pedig negatív érzelmekkel telnek (vö. Olweus, 1999).

Nem ismeretlen e jelenség, hiszen számos ország mellett, Magyarország is küszködik az iskolai agresszió problémájával. E témában fellelhető szakirodalom igen csekély számban jelenik meg, éppen ezért további vizsgálatokra lenne szükség a jelenségek okainak mélyebb feltárásához - akár már iskoláskor előtti is - preventív jelleggel annak érdekében, hogy az iskolás korra ez a rendkívül nehezen kezelhető probléma csökkenő tendenciát mutasson.

Az tudva lévő, hogy az agresszió agressziót szül, ezért fontos a szándék, hogy a pedagógusok felvállalják, és megfelelően kezeljék az aktuális eseteket. Az iskolai agresszió kezelésének leghatékonyabb módszere a megelőzés, a prevenció, amely a pedagógusoktól nagyfokú pedagógiai kultúrát, és hathatós módszereket igényel (Ranschburg, 1995). Az agresszióval szembeni tiltás, megvonás, esetleg a bántalmazás, általában eredménytelen marad.

A sport lehet-e hatékony eszköze az iskolai agresszió megfékezésének?

A nevelés rendszerében, a személyiségfejlesztés folyamatában a sportnak megvan a sajátos helye és szerepe. A sport fejlesztő hatású, motiváló, van célja, melynek elérése örömet és boldogságot ad. Kedvező hatásai közé sorolható, hogy növeli a kitartást, az önbizalmat, csökkenti az elszigetelődést, gyorsítja a reagálást a külső változásokra, rendszert visz a mindennapokba, levezeti a felesleges energiákat, elősegíti a motorikus nyugtalanság leépítését, javítja a szellemi teljesítményt, és nem utolsósorban, közösségformáló szerepe van. A sport - kellő összhang biztosításával - a családi nevelő hatást kiegészítheti, eredményeit felfokozhatja, vagyis alkalmas a tanulók pozitív befolyásolására.

A sport jótékony hatásának ismeretében feltehető az a kérdés, hogy: a sport lehet-e hatékony eszköze az iskolai agresszió megfékezésének? E kérdéskör megválaszolására indult a vizsgálat 2013. novemberében.

A vizsgálat bemutatása

A vizsgálat célja annak a feltárása, hogy:

- Lehet-e az iskolai agresszió megfékezésében hatékony prevenciós eszköz a sport?
- A tanulók agresszív viselkedése mennyire fékezhető a rendszeres sporttevékenység által?
- Milyen hatással van a sport a személyiségfejlődésre.

A vizsgálat részanyag, amely az iskolai agresszió különböző módozatai közül, csak a tanulók egymás elleni agressziójára terjedt ki. A vizsgálatban 5 fővárosi iskola, 3 városi iskola és 1 kistéleplési iskola vett részt.

Vizsgálati módszerek: megfigyelés, beszélgetés, interjúk, esettanulmányok elemzése.

A vizsgálatban résztvevők köre: 10-12 éves önként jelentkező fiúk és lányok, (akik kötekedőnek, verekedőnek, hirtelenharagúnak, agresszív viselkedésűnek jellemezték magukat).

A vizsgálatban részt vevők száma 17 fő (N=17). A munkát segítették: osztályfőnökök, osztály-és iskolatársak, testnevelő-tanárok és edzők. A tanulók nemenkénti megoszlását tekintve, 15 fő fiú és két lány. A vizsgálatban részt vevő tanulók az interjúk során őszinte válaszokat adtak a kérdésekre, amelyek által igen sok probléma, sérelem felszínre került, így a folyamatosan átélt dühök, félelmek megalázás, megszegyenítés, vagyis az agresszív, erőszakos viselkedésük miértjei. A válaszokból is kitűnik, hogy a tanuló agresszív viselkedése mögött mindig van valami ok (vagy okok), ami kiváltja az agresszív viselkedést, ami nem az egyik pillanatról a másakra alakul ki, hanem egy hosszú folyamat eredményeként.

A vizsgálat során megerősítést kapott az a feltevés is, hogy akinek az alaptermészete robbanékony, hirtelen haragú, az nehezebben tud uralkodni önmagán. Mind ez, a vizsgálatban részt vevő tanulók viselkedésére - a környezetük, a korábbiakban kiépítetlen gátlások miatt - jellemző, bár e téren az egyes interjú alanyok között is voltak különbségek.

A „*Meg tudnád mondani, hogy miért ilyen agresszív a viselkedésed?*” kérdésre, a válaszadók háromnegyede a család negatív szerepét hozta fel indokként, a családon belüli fizikai, érzelmi bántalmazást, ahol az apa túlzott szigora, a testi fenyegetés, a szülői elhanyagolás, a szeretethiány játszott kiemelkedő szerepet. Mindennapok jellemzőjeként emlegették a családban elhangzó káromkodást, szidást, ordítózást, fenyegetést, átkozódást. Az apai fenyegetések közzé sorolhatók, „az én szavam a döntő”,

„engedelmeskedj”, „falhoz kenlek”. Az interjú alanyok túlnyomó többsége jelezte a szülők alkoholizálását, a szülők válását követő új családtag (nevelő apa, vagy anya) megjelenését, majd az ezekre adott érzelmi reakciókat: dac, gyűlölet, bosszúvágy, kirekesztettség.

A tanulók többségénél, az agresszív viselkedés okai között a családi okok, problémák szerepelnek (neveltetés, elfojtott érzelmek). Manapság a családok, szülők problémája, a társadalmi feszültségek, átgyűrűznek a tanulók világába, és megnehezítik és elviselhetetlenné teszik az iskolai életet. A vizsgáltak közül az egyik fiú tanuló frusztrálta több úrgazdag, nyegle viselkedésű osztálytárs, mert úgy érezte, hogy őt lenézik, gúnyolják, heccelik, erre védekezésként agresszorként viselkedett, így tudott magának elismerést, hatalmat kivívni. E normaszegő viselkedést, a verekedést, két hasonló elvet valló barát is segítette. Elmondása szerint később már nem haragból, indulatból cselekedtek, élvezték az erőfölényt, a megfélemlítést. Ebből is látszik, hogy összetett komplex az erőszakos viselkedés, legtöbbször a környezetben látott családi agresszió, vagy a média hatás, de akár a szociálisan hátrányos családi helyzet erősíti fel a deviáns viselkedést.

Arra a kérdésre, hogy: *Szereted-e a testnevelés órákat, és a sportfoglalkozásokat*, a 17 interjú alany egyértelmű, pozitív választ adott, hogy igen, szeretik a testnevelési órákat és az edzéseken végzett sporttevékenységeket. Elmondták, hogy nincs az a kötöttség, mint más órákon, jó a hangulat, „ki lehet engedni a gózt”, és még élvezetes játékokra is van idő. Ezek a megnyilvánulások is azt igazolják, hogy akkor jó egy testnevelés óra, ha megmozgatja a tanulókat, megkedvelteti a rendszeres testmozgást.

Igen pozitív és sokszínű választ adtak arra a kérdésre is, hogy: *Miért szereted a testnevelést és a sportot?* A válaszokat az interjúk során alkotott véleményekből idézett mondatok adják:

- „Jó fej a tesi tanár, alig várom a tesi órát, hogy találkozzak vele”
- „A tesi tanárom megértő, sose kiabál velem, pedig keményen követel”
- „Nagyon jól érzem magam a tesi órán, mert itt a tanár normálisan szól hozzám”
- „A tesi órán mindig jó jegyet kapok”
- „Én felnézek rá, ő a példaképem”
- „A tesi tanár az edzőm is, aki felfigyelt rám és azt mondta, hogy gyere edzésre, itt majd a felesleges energiáid a sporteredmények elérésébe fektetheted”
- „Sokat beszélget velem a tesi tanár, amit más tanártól nem kapok meg”
- „Én a dicséretnek örülök a legjobban, ami csak az edzésen fordul elő”
- „Jó a hangulat az edzéseken, az edző nem tesz különbséget jó tanuló és rossz tanuló között”

- „A tesi tanár a délutáni edzés során sem engedi, hogy egymást csúfoljunk, bántsuk, sértegezzük, ha észre is vesz kisebb dulakodást, bizony keményen kitűzi az elvégzendő plusz feladatot”

Az idézett mondatokból is kitűnik, hogy a nevelő munka sikerében többszörösen is érintett testnevelő tanár iránt érzett bizalom és szeretet, a sport iránti érdeklődés pozitív hatást gyakorol még az agresszív tanulókra is. A vizsgálatban részt vevő tanulók által elmondottakból is kitűnik, hogy az iskolájukban nem olyan tesi tanárok tartják az órákat, akik becsöngetéskor bedobják a labdát a közénk, majd leülve, újsággal a kezükben várják az óra végét jelentő csengőszót, vagyis nincs közös munka. Az-az ideális, amikor a sporttevékenység végzésekor szabadon áramlanak az érzelmek a biztonságra vágyó tanuló és az őt irányító testnevelő között. Ez azért is nagyon fontos, mert így válhat a későbbiekben érzelmileg igényessé az agresszív tanuló is. Amennyiben a testnevelő/edző tudatosan elvárja a sportoló tanulóktól, hogy a sporttevékenységben megnyilvánuló pozitív tulajdonságait az iskolai tanórákon is érvényesítse, igen széles körű - a sporttal felerősített - nevelő hatást érhet el. A tanulók elmondása szerint a jó testnevelés tanár rajtuk keresztül a szülői gondolkodásra is hatni tudott. (A tanulók szülei segítettek a sportudvar és sportpálya tavaszi rendbetételénél.)

A testnevelő tanár az, aki szervezi és irányítja a tanulók iskolai és iskolán kívüli sporttevékenységeit, amely sporttevékenységek alkalmasak a stressz kezelésre, és a felgyülemlett negatív energiák kiadására is. Az interjú alanyok körében is követendő példaképként jelenik meg a testnevelő személye, kiállása, (kinézete, erős, izmos testalkata) vagy akár kiemelkedő sportteljesítménye. A testnevelőnek a sportolási igény felkeltése, a sport megszerettetés, az élményszerzés, az egészségmegőrzés mellett, kiemelkedő pedagógiai célja, a személyiségfejlesztés.

E cél érdekében a vizsgálatban résztvevő (agresszív) tanulók vállalták, hogy sportolni fognak testnevelő tanáraik/edzőik felügyeletével, irányításával. A sportoló, sportra való felkészítése, teljesítményt növelő, céltudatos pedagógiai folyamat, amely szűkebb és tágabb értelemben, különböző hatások keresztüzében, összhatásában fejti ki tevékenységét. A sport által oldódhat a felgyülemlett sérelmek okozta stressz, a feszültség, fejlődhet az önismeret, javulhat az érzelmi egyensúly.

Mi kell ahhoz, hogy az agresszív tanulók bevonhatók legyenek a sportba? Partnerség és empátia, amely a tanulók megismerésével alapozható meg.

A kontroll-vizsgálat eredményei

A vizsgálatban részt vevők közel egy éve folyamatosan sportolnak, ezért ez év októberében a kontroll vizsgálaton újfent elhangzottak feléjük a kérdések:

- *Szerinted a sportnak milyen jótékony hatásai vannak?*
- *Te, hogy érzed magad a testnevelés órák, sportfoglalkozások után?*

Az interjú alanyok közül legtöbben a sporttevékenységek általi agresszivitási szint csökkenését (futás, kiabálás, ütközés, dulakodás, ütés) feszültségoldó hatását, valamint a kellemes fáradtságérzetet említették. Örömmel számoltak be az elért sikerekről, az iskolai és iskolák közötti versenyek eredményeiről, amelynek ők is részesei voltak. A sportágak közül nagy többséggel a küzdősportokat a bokszolást és a birkózást választották, ami érthető, ugyanis ezek nagymértékben szolgálják a feszültség felgyülemlésének megelőzését. (A küzdősport is szabályozott, legitimált agresszió). A különféle harcművészetek sem növelik az agresszivitást, hanem éppen ellenkezőleg, csökkentik azt. Azért meg kell említeni azt is, hogy nem minden agresszió negatív előjelű, „*a sportverseny lelkes résztvevője, lényegében a közösség érdekeit képviselő proszociális agresszió kulturálisan elfogadott formáit alkalmazza*” (Ranschburg, 1995:107).

Testnevelői – osztályfőnöki vélemények

Közel egy év eltelte után a *testnevelők* is beszámoltak az általuk érzékelt változásokról. Többek véleménye egyezett abban, hogy amikor vállalták a tanulók, hogy rendszeresen részt vesznek a testnevelési órák mellett edzésen és sportfoglalkozáson is, nem volt egyszerű a dolguk. Tudták a tanulók, hogy pontosan meg kell jelenni a sportfoglalkozáson, vagy edzésen, ennek ellenére kezdetben késtek, nem hozták el a felszerelésüket (szégyellték, hogy nincs kimosva). A testnevelők közül többen azzal is próbáltak a segítségükre lenni, hogy adtak a tanulóknak sportfelszerelést, hogy annak hiánya ne legyen gátló tényező. A sok-sok személyes őszinte beszélgetés, eredménye, hogy rövid idő elteltével már a pontos megjelenés volt a jellemző. Egyre jobban megkedvelték a választott sportágukat, figyeltek a mozdulatok pontos elsajátítására, igyekeztek minél több ismeretre szert tenni.

A küzdősportokat választók körében a szabályokhoz kötött, legitimált agresszió jelenléte sporteredményeket hozott, miközben egyidejűleg elősegítette a mindennapi feszültségek felgyülemlésének

megelőzését. A testnevelők is segítették őket, a személyiségükben történő pozitív változások érdekében. A személyes beszélgetések azt is megerősítik, hogy a vizsgálatban részt vállaló, a tanulókat segítő testnevelők úgy emberileg, mint szakmailag sokat adtak ezeknek a tanulóknak, de azt állítják, hogy kaptak is tőlük azzal, hogy számítanak rájuk és ma már bizalommal fordulnak feléjük.

A hivatását szerető testnevelő a legrosszabb helyzetekben is megtalálja azt, ami jó, ami példa, ami kiemelhető, felmutatható és fejleszthető, mert csak így tud mintát adni tanulóinak arra, hogy az élet legnehezebb pillanataiban hogyan kell megőrizniük az emberségüket.

A testnevelőnek az osztályfőnökkel, az edzővel való tudatos és folyamatos egyeztetés, megerősíti a nevelőmunkát, a sportolás közben kialakult jó tulajdonságok automatizálását az élet egyéb területeire is.

Az eltelt időszak változásait taglalták az *osztályfőnökök* is. Folyamatosan figyelemmel kísérték a vizsgálatban részt vevő tanulókat, és az a véleményük, hogy a folyamatos sporttevékenység hatására a pozitív változások egyre jobban érzékelhetők. Ma már többé-kevésbé igyekeznek betartani a közösségi szabályokat. Több osztályfőnök arról is beszámolt, hogy egyre jobban kerülnek a káros szokásokat, javul a stressz-tűrő képességük. Az osztálytársak is többet beszélgetnek velük, elismeréssel illetik a sportbéli eredményeiket. Némi javulás észlelhető egyes tantárgyak tekintetében is. A vizsgálatban részt vevő iskolákban az osztályfőnökök mellett a tantárgypedagógusok - óráközi szünetekben, vagy pár percben a tanóra kezdetén - alkalmat adnak a tanulóknak, gondjaik feltárására, a velük való beszélgetésre.

A közösségi hatás eredményeként 17 tanuló közül 11-en új barátokra találtak az edzőtársaik körében, az agresszív barátaiktól eltávolodtak. Több osztályfőnök is jelezte, hogy a düh, a harag, az indulatok megszokott, rögzült levezetése az osztályon belül megszűnőben van. Az egyik lány tanuló és több fiú tanuló osztályfőnökei elismeréssel szóltak a testnevelővel, az edzővel folytatott közös munkáról, melynek eredményeként az osztályon belül az agresszív viselkedés megnyilvánulási formája a tettelegesség helyett, már legfeljebb csak egy-egy grimaszban nyilvánul meg.

A sport személyiségformáló hatása

Ahogy a pedagógiai munkában, úgy a sportban is érvényesíteni szükséges azt az elvet, mely szerint a fegyelem nem csak eszköze, hanem eredménye is a nevelésnek. A sport, és az abban részt vevő sportoló tevékenysége nevelési folyamat, amely azonban nem egyenlő a sportoló nevelésének teljes folyamatával. A sportoló sportra való felkészítése a teljesítményt növelő céltudatos pedagógiai folyamat. Szűkebb és tágabb értelemben a legkülönbélebb hatások keresztüzében, jó esetben összhatásában fejti ki tevékenységét. Az edzések, versenyek alatt az edző pedagógus is, akinek feladata, hogy minden rossz értelemben vett agresszivitást letörjön, és azt jó irányba fordítsa. A sportoló személyiségét az edzés idő alatt teljesen nem lehet átformálni, de az agresszív viselkedési hatások erejét lehet módosítani.

A rendszeresen sportoló tanulóknál a sport hatására a pozitív változások egyre jobban észlelhetők, amelyek a következőkben nyilvánulnak meg. A szabadidejüket hasznosan töltik, megtanulják a közösségi szabályokat, javul a stressz-tűrő képességük, a kitartásuk. Az együttműködés, a közösségi tevékenység nagyfokú alkalmazkodóképességet, egymáshoz való tudatos igazodást, megfelelő önfegyelmet igényel.

Az egymás iránti tisztelet, egymás segítése, az önzetlenség elengedhetetlen, főleg a csapat-sportok terén, mert ennek hiánya az egész sportközösség eredményességét kockáztatná. Az önfegyelem jelentősen hozzájárul a fejlesztéshez, különösen akkor, ha a testnevelő/edző ennek fontosságát tudatosítja is. Az önfegyelem, az önuralom fejlődésében szerepet játszik az egyén temperamentuma is.

Összegzés

A vizsgálati eredmények megerősítik, hogy a sport testi-lelki egészséget stabilizáló, kiemelkedő jelentőségű, mással nem pótolható tevékenység. Igen nagy jelentősége van a személyiségfejlesztésben, ezért az agresszió megfékezésében is hatékony prevenciós eszközként szolgálhat, abban az esetben, ha az agresszió pozitív energiát biztosító szerepét a sporttevékenység során a szabályoknak megfelelően használják fel. Az agresszív indulatok csökkenésében nagy szerepet játszhat még, a sporttevékenység gyakorlásával eltöltött idő és a testnevelő tanári, edzői példamutatás.

Irodalomjegyzék

- Olweus, D. (1999). *Az iskolai zaklatás.* Educatio, tél. 717-739.o.
- Ranschburg Jenő (1995). *Félelem, harag, agresszió.* Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- M. Nádasi Mária (szerk.) (2006). *A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Agresszió az iskolában.* Budapest: ELTE PPK Neveléstudományi Intézet.